

**Academicianul Gheorghe ȚÎBÎRNĂ
la 70 de ani**

(n. 16 februarie 1944, or. Sângerei)

Medic, domeniul științific: oncologie.

Doctor habilitat în medicină (1982). Membru corespondent (1993) și membru titular al Academiei de Științe a Moldovei (2007).

A fi unul dintre fondatorii celebrei dinastii de medici Țîbîrnă, prețuită și iubită de popor, este o mare onoare, dar și o responsabilitate aparte. Notoriul savant-chirurg, academicianul Gheorghe Țîbîrnă, doctor habilitat, profesor universitar, „Om Emerit”, Cavaler al „Ordinului Republicii”, laureat al Premiului de Stat, își poartă crucea cu demnitate.

Viitorul academician Gheorghe Țîbîrnă s-a născut la 16 februarie 1944 în orașelul Sângerei. Tatăl Andrei și mama Maria erau preocupați de lucrările pământului și se bucurau de o stimă deosebită printre consăteni. Au știut să organizeze în așa mod educația copiilor, încât aceștia să se aleagă cu tot respectul și dragostea celor care-i cunosc. Cinci copii au obținut studii superioare: Constantin, Olga și Gheorghe – medicale, Nina și Minodora – pedagogice, și numai feciorul cel mai mare Vasile, fiind mobilizat în anul 1944 la război și rănit, n-a avut posibilitate să urmeze facultatea, ci a studiat la tehnicumul agricol.

Gh. Țîbîrnă a absolvit școala de unsprezece ani din orașelul natal, în care ca profesori activau personalități cu merite mari în învățământul școlar, precum Grigore Duca – tatăl președintelui AȘM, acad. Gheorghe Duca. De mic copil, părinții i-au alțoit dragostea față de muncă, rude și cei care-l înconjoară, calitate pe care a manifestat-o pe tot parcursul vieții sale.

Interesul copiilor față de medicină a fost cultivat de mama, dintr-o motivație mai mult personală: soțul avea o inflamație cronică la un picior, care între

timp se agravase, din care cauză i se propusese să-l amputeze. Grație efortului felcerului din orașel însă, inflamația necrotică a piciorului a fost tratată conservativ, fapt ce a impresionat-o pe mama Maria în așa măsură, încât ea hotărâse că dacă nu toți copiii ei, apoi măcar pe unii din ei să-i vadă medici.

Astfel, Gheorghe Țîbîrnă, mai târziu și sora sa Olga, urmând exemplul fratelui lor mai mare Constantin, aplică la cea mai prestigioasă instituție de învățământ superior – Institutul de Stat de Medicină din Chișinău, care dispunea de cadre de cea mai înaltă calificare, printre care reputații profesori universitari A. Zubcov, N. Starostenco, B. Șarapov, N. Mihlin, F. Molohov, A. Corovin, N. Anestiadi, N. Fetisov ș.a.

De altfel, fratele Constantin Țîbîrnă a devenit o somitate națională în chirurgie, doctor habilitat, profesor universitar, membru de onoare al Academiei de Științe a Moldovei. Rezultatele investigațiilor profesorului universitar C. Țîbîrnă în domeniul diagnosticului și tratamentului infecțiilor chirurgicale și a chirurgiei reconstructive, expuse în circa 400 de lucrări științifice, constituie o parte importantă din patrimoniul de aur al științei naționale. Printre personalitățile înrudite cu familia Țîbîrnă, care au studii medicale superioare și formează celebra dinastie de medici, vom menționa: cunoscutul profesor universitar, terapeutul Ion Țîbîrnă, feciorii căruia, Adrian și Vasile, îmbrățișează aceeași profesie, soția academicianului Gh. Țîbîrnă – Raisa Țîbîrnă (Sandu) – medic-psihiolog, feciorul Andrei Țîbîrnă și fiica Viorica Varodi, doctori în medicină.

Datorită perseverenței, insistenței și muncii asidue. Gheorghe Țîbîrnă obține o temeinică pregătire teoretică și practică, fiind recunoscut ca unul dintre cei mai buni studenți. În anul trei de studii se îndrăgostește de colega sa de curs Raisa Sandu, care l-a fascinat nu numai prin frumusețea ei fizică și spirituală, dar și prin capacitățile deosebite de a compune poezii.

După absolvirea Institutului de Stat de Medicină, continuă studiile timp de doi ani în ordinatură, specializându-se în domeniul chirurgiei maxilo-faciale. Ulterior, pleacă la Moscova, unde reușește să susțină examenele la aspiratură la Institutul Experimental și Clinic de Oncologie al Academiei de Științe Medicale, în care activau savanți cu renume mondial – academicienii N. Blohin, N. Trapeznikov, A. Paces ș.a.

Primul an de studii în aspiratură a fost foarte dificil nu numai din cauza cunoașterii insuficiente a limbii ruse, dar și pentru că trebuia să însușească profund teoria și practica unei noi specialități –

oncologia. În acea perioadă s-au manifestat pe deplin calitățile ce i s-au cultivat în familie – puterea de a înfrunta obstacolele, munca cu jertfire de sine, străduința, încrederea în forțele proprii grație cărora s-a format ca specialist de marcă în oncologie.

Teza sa de doctor a fost consacrată perfecționării metodei chirurgicale a celor mai răspândite tumori ale laringelui, utilizării aparatelor mecanice de sutură a defectelor faringelui extirpat din cauza leziunilor canceroase, elaborării indicațiilor și contraindicațiilor.

În urma realizării unui ansamblu de experiențe pe animale și operații de extirpare a laringelului cu leziuni canceroase, Gheorghe Țîbîrnă pentru prima dată a argumentat posibilitatea eficientizării laringotomiei prin utilizarea aparatelor mecanice de sutură și a elaborat indicații și contraindicații în aplicarea acestor aparate. Investigațiile sale au constituit o nouă etapă în tratarea tumorilor gâtului. Obținând experiența necesară și deprinderile corespunzătoare și finalizând teza, Gheorghe Țîbîrnă și-a luat adio de la Moscova, deși i se propusese să rămână cu traiul acolo, și s-a întors la baștină. În Moldova, a început să activeze în calitate de cercetător științific superior la Institutul Oncologic din Chișinău. Aici i s-au deschis noi posibilități de activitate științifică și practică de sine stătătoare pentru a pune bazele noii direcții științifico-practice în țara noastră – chirurgia cancerului capului și gâtului.

Cunoștințele și experiența chirurgicală dobândite în doctoratură i-au permis să organizeze în anul 1977 în cadrul Institutului Oncologic Secția chirurgia tumorilor capului și gâtului. Împreună cu noii săi colegi de breaslă realizează studii științifico-practice de o largă anvergură, a căror semnificație devine recunoscută departe de hotarele țării.

Studiile întreprinse în această secție specializată de chirurgie i-au permis să stabilească în premieră morbiditatea și cele mai răspândite neoplasme în regiunea capului și gâtului, în special a pielii, buzei inferioare, laringelui, mucoasei organelor cavității bucale și glandei tiroide. Concomitent, elucidează cauza principală a acestor maladii netratate – adresa tardivă a bolnavilor la instituțiile medicale și diagnosticarea dificilă. Ulterior investighează și perfecționează metodele tratării radicale chirurgicale a celor mai răspândite forme tumorale din regiunea capului și gâtului și elaborării unui complex de măsuri în scopul diminuării complicațiilor condiționate de intervențiile chirurgicale și recuperării plastice a defectelor țesuturilor după operații extinse.

Utilizarea în desfășurarea studiilor a unei metodologii originale i-a dat posibilitate să obțină date ști-

ințifice inedite și să elaboreze noi metode de tratare chirurgicală și de reabilitare. Printre elaborările implementate în practică cu o eficacitate sporită și înalt apreciate de către specialiștii de breaslă merită a fi menționate:

- noi metode ale operațiilor extinse și combinate și indicații medicale pentru efectuarea unei sau altei variante de operație;

- un nou complex de măsuri profilactice și tratament ce au redus considerabil riscul consecințelor nedorite ale operațiilor extinse și combinate și a termenului de spitalizare;

- o nouă cale de tratare chirurgicală a pacienților extrem de gravi cu cancer localizat la rădăcina limbii, care permite extirparea radicală a tumorii și reabilitarea rapidă a bolnavilor;

- metodică de reabilitare plastică a defectelor țesuturilor în urma operațiilor extinse și combinate cu lambouri cutanate;

- un nou tip eficient de plastică a faringoezofagostomului după operații laringotomice extinse și combinate cu utilizarea în calitate de material plastic a lambourilor cervical, delto-pectoral ș.a.

Aplicarea complexului de metode de profilaxie și tratament, elaborate de doctorul în medicină Gheorghe Țîbîrnă, au scăzut considerabil riscul operațiilor chirurgicale extinse și combinate ale cancerului din regiunea capului și gâtului și a diminuat la minimum complicațiile (până la 9%). Aceste rezultate au constituit o nouă etapă în dezvoltarea oncologiei tumorilor, localizate în regiunea capului și gâtului, fapt ce a fost menționat la susținerea tezei de doctor habilitat în anul 1982, care a avut loc în cea mai prestigioasă instituție științifică în oncologie – Centrul Științific Unional Oncologic al Academiei de Medicină a URSS.

În semn de înaltă prețuire a activității științifice, practice și organizatorice, în anul 1990 este numit în funcția de director al Institutului Oncologic din Chișinău, dar și de șef al Catedrei oncologie a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”. Timp de cinci ani cât s-a aflat în fruntea Institutului Oncologic, a fost finalizată construcția blocului chirurgical, care este dat în exploatare și înzestrat cu aparatură modern. Institutul devine recunoscut ca unul dintre cele mai bine echipate institute în domeniul corespunzător și este acceptat ca membru al Asociației Europene al Oncologilor.

În anul 1992 i se conferă titlul de profesor universitar. Împreună cu o echipă competentă și bine intenționată de specialiști, printre care ex-directorul Institutului Oncologic G.B. Honelidze, profesorul Gheorghe Țîbîrnă, desfășoară o amplă activitate de

consolidare a serviciului oncologic în țară.

Într-un alt gest de recunoaștere a aportului în dezvoltarea științei și dezvoltării sistemului oncologic a doctorului habilitat, profesorului universitar Gheorghe Țîbîrnă s-a constituit alegerea sa în calitate de membru corespondent al AȘM odată cu organizarea în 1993 a Secției de Științe Medicale în cadrul Academiei de Științe a Moldovei.

Din 1995 până în prezent, fiind director adjunct pe știință al Institutului a reușit să organizeze și să consolideze colectivul cercetătorilor științifici. Ca rezultat, sub tutela sa a fost elaborată o nouă tehnologie privind profilaxia și tratarea maladiilor oncologice.

Eforturile întreprinse de medicul chirurg Gheorghe Țîbîrnă s-au soldat cu elaborarea și implementarea Programului național de combatere a bolilor oncologice și a Programului republican de diagnosticare precoce a stărilor pretumorale, cu implementarea unor metode de diagnosticare a stărilor pretumorale, de tratare a bolilor oncologice, a multiplelor măsuri privind profilaxia maladiilor maligne în societate și instruirea populației.

O atenție deosebită profesorul universitar Gheorghe Țîbîrnă acordă sintetizării și propagării cunoștințelor și experienței bogate proprii, a savanților moldoveni și străini în domeniul oncologiei prin editarea ghidurilor, instrucțiunilor metodice, monografiilor, manualelor, printre care merită a fi menționate cele mai recente: *Ghid de oncologie* (2003), *Клиническая онкология* (2005), *Atlasul – chirurgia oncologică în imagini*, care au devenit cărți de căpătâi pentru specialiștii oncologi.

În 2007 este ales membru titular (academician) al AȘM. Pe parcursul mai multor ani a fost academician coordonator adjunct al Secției de Științe Medicale a AȘM, unde și-a adus contribuția la organizarea științei medicale în țară.

Un aspect semnificativ al activității academici-anului Gheorghe Țîbîrnă îl constituie promovarea lucrărilor științifice ale cercetătorilor din Republica Moldova prin intermediul revistei Secției de Științe Medicale „Științele Medicale”, fiind membru al colegiului de redacție, apoi redactor-șef.

Rezultatele științifice performante obținute pe parcursul activității sale științifice și chirurgicale timp de circa 40 de ani au fost publicate în peste 360 lucrări științifice, inclusiv 12 monografii, 8 recomandări metodice, s-au regăsit în 11 brevete de invenție. Printre publicațiile importante vom menționa monografia *Criochirurgia în oncologie*, editată în 2013 în colaborare cu doctorul habilitat în medicină V. Cernat și doctorul în biologie Valentina

Stratan. Semnificația acestei lucrări constă nu numai în familiarizarea specialiștilor cu experiența implementării metodei criochirurgicale în tratarea pe parcursul a 35 de ani a tumorilor din regiunea gâtului și capului, dar și în prezentarea unei variante perfecționate a metodei, care poate fi utilizată în condiții de ambulator.

Academicianul Gheorghe Țibîrnă este fondatorul școlii de oncologie în domeniul chirurgiei regiunii capului și gâtului. Sub conducerea sa științifică au fost susținute 9 teze de doctor în medicină și 6 – de doctor habilitat în medicină.

În calitate de președinte al Societății Științifico-Practice a Oncologilor din Republica Moldova participă activ la perfecționarea cadrelor de oncologi, la organizarea și consolidarea specialiștilor în domeniul oncologiei în țară.

Activitatea sa științifică și științifico-organizatorică a fost înalt apreciată, fiind menționat cu cele mai înalte distincții științifice și de stat: „Ordinul Republicii”, „Gloria Muncii”, „Om Emerit”, Laureat al Premiului de Stat în Știință (2008), medalia „Dimitrie Cantemir” ș.a.

Cei 70 de ani de viață pe care îi consemnează, cu siguranță, sunt vârsta unui tezaur de cunoștințe și a unei mari experiențe, care merită să fie multiplicată și implementată!

*Academician Gheorghe Duca
Academician Teodor Furdui
Dr. Valentina Ciochină*